

Τρεις Ιεράρχες : τρεις στυλοβάτες της Ορθοδοξίας, της Παιδείας και του Ελληνισμού.

Ξεχωριστή ημέρα η 30ή Ιανουαρίου για την Ορθοδοξία, τις επιστήμες και τον ελληνισμό. Είναι η ημέρα του κοινού εορτασμού τριών Αγίων μορφών της ορθόδοξης πίστης που τίμησαν τα γράμματα, τις επιστήμες και τον ελληνικό πολιτισμό. Πρόκειται για τον εορτασμό της μνήμης των τριών Ιεραρχών· του Αγίου Βασιλείου, του Αγίου Γρηγορίου του Ναζιανζηνού και του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Γόνιμοι πλουσίων αριστοκρατικών οικογενειών της εποχής προικισμένοι με μαθησιακές δυνατότητες ασχολήθηκαν με τα γράμματα και σπούδασαν όλες τις σύγχρονες επιστήμες.

Διακρίθηκαν στις σπουδές των γνωρίζοντας δυο δρόμους· τον δρόμο από το σπίτι στην εκκλησία και τον δρόμο από το σπίτι στο πανεπιστήμιο. Δεν τους παρέσυρε το κλίμα της εποχής για να υπηρετήσουν τα είδωλα. Τάξανε τον εαυτό τους εις την υπηρεσία των ανθρώπων δια μέσου της πίστης της ειλικρινούς Αγάπης προς κάθε αδελφό, όπως δίδαξε ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός.

Πωλούν τα υπάρχοντά τους και αφιερώνονται εις την εκκλησία. Διακονούν τον εμπερίστατο αδελφό, τον άρρωστο, τον πεινώντα, τον ενδεή. Την εποχή τους η έννοια της οργανωμένης νοσοκομειακής περίθαλψης των ασθενών δεν υφίσταται. Πιστοί στην εντολή του Χριστού βάζουν τα θεμέλια της νοσοκομειακής περίθαλψης του ασθενούς μέχρι την θεραπεία, με την επίβλεψη ιατρών και νοσηλευτών και συγχρόνως την παροχή δωρεάν εστίασης. Μη ξεχνάμε την περίφημη Βασιλειάδα που δημιούργησε ο Μέγας Βασίλειος με την βοήθεια του φίλου του Γρηγορίου και εις τη συνέχεια του Ιωάννου Χρυσοστόμου ο οποίος ίδρυσε Λεπροκομείο εις την Κωνσταντινούπολη.

Εις το έργο τους συνάντησαν μεγάλα προβλήματα και δυσκολίες. Οι ειδωλολάτρες και αιρετικοί άρχοντες τους απειλούσαν με εξορίες και θάνατο. Όμως, δεν λύγισαν και δεν υποχώρησαν, δεν απαρνήθηκαν τον Χριστό και το πλήρωσαν με εξορίες και καθαιρέσεις από τους αιρετικούς, τους οποίους πολέμησαν.

Καυτηρίαζαν τα κακώς κείμενα της εποχής, χωρίς να εξαιρούν από την κριτική των και τους ισχυρούς του κόσμου. Η ζωή των ήταν απολύτως σύμφωνη με το κήρυγμα του Χριστού. Ότι δίδασκαν το εφάρμοζαν εις την καθημερινή βιωτή τους .

Εις την εποχή των 3 Ιεραρχών η γυναίκα βρίσκονταν σε τραγική θέση σε σχέση με αυτή του άνδρα. Οι Τρεις Ιεράρχες δεν έμειναν αδιάφοροι γιατί και ο άνδρας και η γυναίκα είναι εικόνες του Θεού. Η αντίληψη της κατωτερότητας της γυναίκας είχε περάσει και εις την αντίληψη του κοσμικού δικαίου της εποχής. Εις το ζήτημα της μοιχείας π.χ. ο άνδρας είχε το δικαίωμα να διώξει την σύζυγό του ενώ η γυναίκα δεν στερείτο οποιασδήποτε προστασίας. Ο Μ. Βασίλειος επισημαίνει το πρόβλημα και το θέτει υπό μορφή απορίας, ο Γρηγόριος ανεβάζει τους τόνους και διατρανώνει την αντίθεσή του εις την επικρατούσα κατάσταση με βαρυσήμαντη ομιλία εις την οποία μεταξύ των άλλων λέγει, σε μετάφραση του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου «Καί τόν νόμον ὅπου ἔχουσι (διά τήν σωφροσύνην) τόν βλέπω ἄνισον καί ἀνώμαλον. Ἐπειδή, διά ποίαν ἀφορμήν ὁ νόμος αὐτός (τῶν Ρωμαίων) τήν μέν γυναῖκα παιδεύει ἐάν πορνεύσῃ, εἰς δέ τόν ἄνδρα δίδει ἄδειαν νά πορνεύει; Καί ἂν μέν ἡ γυνή ἐπιβουλευθῇ τήν κοίτην τοῦ ἀνδρός, κρίνεται ὡς μοιχαλὶς, ἐάν δέ ὁ ἄνδρας, ἔχοντας τήν γυναῖκα του, πορνεύσῃ μέ ἄλλας γυναῖκας, εἶναι ἀνεύθυνος; Δέν δέχομαι τήν νομοθεσίαν αὐτήν, δέν ἐπαινῶ τήν συνήθειαν. Ἄνδρες ἦσαν ὅπου ἔκαμαν τόν νόμον αὐτόν, καί διά τοῦτο μόνον κατά τῶν γυναικῶν ἐνομοθέτησαν...». Καί εις το θέμα της υπεξουσιότητας των τέκνων η ρωμαϊκή νομοθεσία ήταν εις βάρος των γυναικών και υπέρ των ανδρών. Πάλι επαναστατεί ο Γρηγόριος λέγων «Ἐπειδή αὐτοί οἱ ἴδιοι νομοθέται τοῦ πολιτικοῦ τούτου νόμου, εἰς μέν τούς πατέρας ἐνομοθέτησαν νά εἶναι τά τέκνα ὑπεξούσια, τό δέ ἀσθενέστερον μέρος, ἥτοι τήν μητέρα, γυναῖκα οὕσαν ἀσθενή, ἀφῆσαν ἀνεπιμέλητον, μή νομοθετήσαντες νά εἶναι τά τέκνα καί εἰς αὐτήν ὑπεξούσια. Ὁ δέ Θεός δέν ἐνομοθέτησεν ἔτσι, ἀλλά λέγει, Τίμα τόν Πατέρα σου καί τήν Μητέρα σου, ἥτις ἐστὶν ἐντολή πρώτη ἐν ἐπαγγελίαις, ἵνα εὖ σοι γένηται... Βλέπετε τήν ἰσότητα τῆς νομοθεσίας (τοῦ Θεοῦ); ἓνας εἶναι ὁ ποιητής τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός. Ἐνα χῶμα εἶναι καί οἱ δύο. Ἐνας νόμος εἶναι καί εἰς τούς δύο. Μία ἀνάστασις. Ἐξίσου ἀπό τόν ἄνδρα καί ἀπό τήν γυναῖκα ἐγεννήθημεν, καί ἓν χρέος ἀπό τά τέκνα εἰς τούς γονεῖς χρωστεῖται. Πῶς λοιπόν ἐσύ ὁ

νομοθέτης άνδρας, ζητεΐς σωφροσύνην από τήν γυναΐκα, σύ δέ ού σωφρονεΐς; Πώς ζητεΐς εκείνο όπου δέν δίδεις; ...».

Λίγο αργότερα ο ιερός Χρυσόστομος με την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος θα ανατρέψει την ελληνορωμαΐκή αντίληψη για τις σχέσεις ανδρός και γυναικός, ανανοηματοδώντας την συζυγία υπό το φως της χριστιανικής αντίληψης της ιερότητας του γάμου. Βασιζόμενος στον Απόστολο Παύλο ο ιεράρχης της Κωνσταντινουπόλεως εντοπΐζει το πρότυπο του γάμου στη μυστική γαμήλια σχέση του Χριστού με την Εκκλησία. Το κέντρο που νοηματοδοτεί το γάμο είναι ο Χριστός και η θυσία Του για την Εκκλησία. Η αγάπη των συζύγων δεν είναι κύκλος αυτόκεντρης μόνωσης, αλλά άνοιγμα στην όντως αλήθεια του προσώπου του άλλου που είναι ο Χριστός. Οι σύζυγοι αγαπούν ο ένας τον άλλον πρωτίστως για χάρη του Χριστού.

Οι τρεις Ιεράρχες εντρύφησαν εις την μελέτη της αρχαίας ελληνικής γραμματεΐας όσον ολίγοι άλλοι. Βαθείς γνώστες της σοφΐας των προγόνων μας άντλησαν και διαφύλαξαν ότι πολυτιμότερο και ψυχοφελές υπάρχει εις αυτήν. Όπως η μέλισσα από το άνθος τρυγεί το νέκταρ για να δημιουργήσει το μέλι και όπως από τις τριανταφυλλιές κόβουμε τα ευωδιαστά ωραΐα τριαντάφυλλα και προσέχουμε να μη πληγωθούμε από τα αγκάθια έτσι προσεγγΐζουμε την αρχαιοελληνική γραμματεΐα. Εις το πλουσιότατο συγγραφικό έργο που κατέλειψαν σύζευξαν άριστα δυο κατά μια, πρώτη ματιά αντίθετα πράγματα· την Ορθοδοξία και τον ελληνισμό. Η ένωση αυτή δημιούργησε τον ελληνορθόδοξο πολιτισμό. Η θαυμάσια ελληνική γλώσσα με την πλαστικότητα και με τη δυνατότητα δημιουργΐας λέξεων εκ των εννοιών βοήθησε εις τα μέγιστα εις την εξάπλωση, εδραίωση και κατανόηση των αληθειών της Πΐστεώς μας.

Πλουσιότατο είναι το συγγραφικό των έργο, όπως γράψαμε πριν. Δίνουν απαντήσεις και εις τα πολύπλοκα σημερινά προβλήματα σε πολλούς επιστημονικούς τομείς, όπως παιδαγωγική, ψυχολογία, κοινωνικές επιστήμες κλπ. Διαβάζοντας τα συγγράμματά τους νομΐζεις κανείς ότι έχουν γραφεί από σύγχρονους και όχι πριν από πολλούς αιώνες. Τα συγγράμματά τους είναι θεόπνευστα όπως όλων των Αγίων. Η μελέτη τους θα μας ωφελήσει και ως Ορθόδοξους και ως Έλληνες, θα

γνωρίσουμε τον τεράστιο πλούτο και το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας και της Ορθοδοξίας.

Τα πρόσωπα των τριών Ιεραρχών, των μελιρρύτων ποταμών, όπως διαβάζουμε εις το απολυτίκιο της εορτής των, είναι τα πλέον κατάλληλα για να εορτάζει η Παιδεία η πραγματική, η κατά Χριστόν, και να πανηγυρίζουν οι επιστήμες που σέβονται τον ρόλο τους και υπηρετούν τον όλο άνθρωπο και όχι ανιστόρητες και απάνθρωπες σκοπιμότητες. Έτσι εξηγείται και ο πόλεμος που δέχεται η εορτή αυτή από γνωστά κέντρα και παράκεντρα.

Όσα και να γράψει κανείς το θέμα δεν εξαντλείται, απλά το αδικεί. Ευχής έργον θα ήταν κάθε χρόνο εις την μνήμη τους να διοργανώνονταν πολυήμερες εκδηλώσεις προβολής του επαναστατικού έργου των τριών φωστήρων της τρισηλίου θεότητας.

Άπολυτίκιον Ἦχος α΄.

Τούς τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς Τρισηλίου θεότητος, τοὺς τήν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας, τοὺς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τόν μέγαν, καί τόν Θεολόγον Γρηγόριον, σύν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τήν γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοί γάρ τῇ Τριάδι, ὑπέρ ὑμῶν αἰεὶ πρεσβεύουσιν.

Κοντάκιον Ἦχος β΄.

Τούς Ἱερούς καί Θεοφθόγγους Κήρυκας, τήν κορυφήν τῶν Διδασκάλων Κύριε, προσελάβου εἰς ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν σου καί ἀνάπαυσιν· τοὺς πόνους γάρ ἐκείνων καί τόν κάματον, ἐδέξω ὑπέρ πᾶσαν ὀλοκάρπωσιν, ὁ μόνος δοξάζων τοὺς Ἀγίους σου.

Μυργιώτης Παναγιώτης

Μαθηματικός